

מנה בדת

שינוי הדף היומי בדרך קצרו

לע"צ הגאון רבי אברהם בן ר'
אליהו משה גניחובסקי זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 147 פרשת בראשית תשפ"ג

כתובות קט-קיב נדרים ב-ד

דוחים אותו לשדה אחרת אך מהירושה ודאי מגיע לה דקל, ותקנתם היא שיתנו לה דקל ויחלקו מחדש את הירושה.

אדם אחד ציוה דקל לבתו ונשארו ב' חצאי דקל הסתפק רב אשי אם אנשים קוראים לב' חצאי דקל דקל, אמר רב מרדכי לרב אשי שאבימי מהגרונאי אמר בשם רבא שאנשים קוראים לב' חצאי דקל דקל.

דף קי משנה מי שהוציא שטר חוב על חבירו והוא הוציא לו שטר מכר על שדה, סובר אדמון שהלוה אומר אילו הייתי חייב לך היית לוקח את החוב מדמי הקניה, וחכמים סוברים שהוא פיקח שמכר לו את השדה שעכשיו יש לו מהיכן לגבות. **גמרא** לכאורה מה יענו חכמים על סברת אדמון, יש לומר שבמקום שנותנים כסף ואח"כ כותבים שטר לכו"ע הוא יכול לומר היית צריך לפרוע את שלך כשמכרת לי את השדה, ונחלקו במקום שכותבים שטר ואח"כ נותנים כסף, שאדמון סובר שהוא היה צריך למסור מודעא, וחכמים סוברים שאינו רוצה למסור מודעא כי זה יגיע אליו כי לחבר יש חבר וכן הלאה.

משנה אם שנים הוציאו שטר חוב זה על זה לאדמון יכול לומר הראשון אם הייתי חייב לך איך אתה לווה ממני, וחכמים סוברים שכל אחד מהם גובה שטר חובו. **גמרא** לר"נ שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה כל אחד מהם גובה, ורב ששת אומר מדוע הופכים המשא מצד לצד אלא כל אחד יעמוד בשלו, ולכו"ע כשהשיעבוד הוא שוה בעידית בינונית או זיבורית כל אחד עומד בשלו, ונחלקו כשלאחד יש בינונית ולשני יש זיבורית, שלר"נ שניהם גובים כי כל שומא היא לפי הבעל חוב ולכן בעל זיבורית גובה מבינונית ובעל בינונית גובה מזיבורית, ורב ששת סובר מדוע להפוך משא מצד לצד שהוא סובר ששמים בכל אדם וסוף סוף בעל הבינונית יקח את של עצמו, אך קשה לר"נ מדוע בעל זיבורית גובה תחילה שקודם בעל הבינונית יגבה זיבורית ואח"כ בעל הזיבורית יגבה אותה בחזרה, יש לומר שמדובר שבעל הזיבורית תבע קודם, אך לכאורה שניהם באים לגבות יחד, אלא צ"ל שמדובר שלאחד היה עידית ובינונית ולשני היה זיבורית ור"נ סובר שבשלו הן שמין ולכן בכל מקרה הגביה לאחד היא בינונית ולשני מזיבורית, ולרב ששת בשל עולם הן שמים וא"כ בכל מקרה ב"ד יגבו לאחד בינונית ולאחד זיבורית וא"כ מדוע להפוך המשא, ולכאורה יש להוכיח ממשנתנו שלחכמים כל אחד גובה, ור"נ תירץ לדעת רב ששת שאחד לווה לעשר שנים ואחד לחמש שנים, אך לכאורה אם הראשון לווה לי' שנים והשני לה' מדוע אומר אדמון אם הייתי חייב לך לא היית לווה ממני, הרי לא הגיע זמנו ואם הראשון לה' שנים והשני לי', אם הגיע זמן פירעון מה טעמם של חכמים, ואם לא הגיע זמן הפירעון מה טעמו של אדמון, ויש לומר שמדובר ביום שנגמר החמש ולחכמים יתכן שאדם מלוה ליום אחד, ולאדמון אדם לא מלוה ליום אחד, ורמי בר חמא מבאר שמדובר ביתומים שהם גובים מאחרים אך לא גובים מהם, אך קשה שכתוב זה גובה וזה גובה, יש לומר שזה גובה וזה ראוי לגבות אך אינו גובה, ורבא דוחה שכתוב להדיא זה גובה וזה גובה, ועוד שיגבו קרקע ליתומים ואח"כ יגבו מהם שהרי ר"נ אומר שיתומים שגבו קרקע בחוב אביהם בעל חוב יכול לגבות מהם, ונשאר בקושיא, אך לכאורה נעמיד שליתומים יש זיבורית ולשני יש עידית ובינונית שהיתומים יגבו בינונית ויגבו לו זיבורית שגם אם נאמר ששמים בשל כל אדם אך מנכסי יתומים גובים רק מזיבורית, ויש לומר שכל זה כשלא תפס אך אם תפס מועיל תפיסה.

משנה יש ג' ארצות חלוקות בא"י לענין נישואין יהודה ועבר הירדן וגליל, שלא מוציאים מאחת לשניה אפילו מעיר לעיר או מכרך לכרך אך באותה הארץ מוציאים מעיר לעיר ומכרך לכרך, **עמוד ב** אך לא מוציאים מעיר לכרך ומכרך לעיר, וניתן להוציא מנה רעה ליפה אך לא מיפה לרעה, ולרשב"ג לא מוציאים גם מרעה ליפה כי מקום יפה בודק את הגוף ובאים חלאים. **גמרא** מה

דף קט משנה מי שפסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל שלא ישלם לו, אינו חייב לישא והיא תשב עד שתלביץ ראשה, ולאדמון היא יכולה לומר לא אני פסקתי אלא אבי לכן שאני או גרשני, ואמר ר"ג שהוא מסכים לדברי אדמון. **גמרא** משנתנו לא כדעת ר' יוסי בר' יהודה שאדמון וחכמים לא נחלקו שכשהאב פסק ואינו משלם שהיא אומרת אבי פסק ולא אני, ונחלקו כשהיא פסקה לעצמה שלחכמים תשב עד שתלביץ ראשה, ולאדמון היא יכולה לומר חשבתי שאבי יתן ועכשיו שאינו נותן מה אני יכולה לעשות כנוס או פטור בגט, ור"ג הסכים לדבריו.

שנו בברייתא שמשנתנו דברה רק בגדולה אך בקטנה כופים, ואין לומר שהכוונה שהאב ישלם שא"כ בגדולה יש יותר סברא לכפות כי התנאי שלה הוא תנאי, אלא הכוונה שכופים את הבעל לגרש.

ר' יצחק בן אלעזר אומר בשם חזקיה שכשר"ג אמר שהוא מסכים לאדמון הלכה כמותו ושאל רבא את ר"נ אם גם בברייתא, אמר לו שלא אמרו שהלכה כמותו במשנה אלא בכל מקום וגם בברייתא, ר' זירא אומר בשם רבה בר ירמיה שבשני הדברים שאמר חנן הלכה כמותו אך בשבעה דברים שאמר אדמון אין הלכה כמותו, ולכאורה הוא חולק על ר' יצחק בן אלעזר, אלא יש לומר שבמה שאמר חנן והסכים לו ר' יוחנן בן זכאי אין הלכה כיוצא בו, ובד' הדברים שאמר אדמון ור"ג הסכים אין הלכה כיוצא בו אלא הלכה כמותו בכל הדברים, אך בדברי ר' יצחק בן אלעזר משמע שרק במה שר"ג הסכים לו הלכה כמותו ולא בכל הדברים, אלא יש לומר בדברי ר' זירא שבשני דברים שאמר חנן הלכה כמותו וכיוצא בו ובד' דברים שאמר אדמון יש מהם שהלכה כמותו ויש מהן שאין הלכה כמותו אלא כיוצא בו, והיינו שהלכה כמותו רק במה שר"ג הסכים לדבריו.

משנה מי שמערער על שדה שקנו אך הוא עצמו חתום בשטר המכר, לאדמון הוא יכול לומר שהוא חתם כי נח לו לדון עם השני, ולחכמים הוא איבד את זכותו, ואם עשאה סימן לאחר ע"ש המוכר גם לאדמון איבד זכותו. **גמרא** אביי אומר שרק אם חתם כעד הוא איבד את זכותו אך אם חתם כדיין לקיום השטר לא איבד זכותו, שר' חייא שנה שעד לא חותם על שטר אם לא קרא אותו **עמוד ב** אך דיין חותם גם כשלא קרא את השטר.

אביי אומר שבעשאה סימן איבד את זכותו רק שעשאה סימן לאחר אך לעצמו לא איבד זכותו כי הוא אומר שלולא שעשה כך לא היה מוכר לו, ואין לומר שהיה מוסר מודעא כי אז זה היה מגיע אליו כי לחבר יש חבר וכן הלאה.

אדם אחד עשה סימן לאחר וערער ומת והעמידו אפוטרופוס ובא לפני אביי ואביי אמר שבעשאה סימן לאחר איבד זכותו, אמר האפוטרופוס שאם האב היה חי היה טוען שהוא עשה סימן רק על תלם אחד, אמר אביי שאכן אמר ר' יוחנן שאם טען תלם אחד עשיתי לך נאמן, אמר אביי א"כ תן לו לפחות תלם אחד, והיה בו שורת דקלים, אמר האפוטרופוס אילו האב היה חי היה טוען קניתי ממך שוב, אמר אביי שאכן אמר ר' יוחנן שאם טען לקחתי ממנו נאמן, אמר אביי שמי שרוצה להעמיד אפוטרופוס יעמיד כמו זה שיודע להפוך בזכותם של היתומים.

משנה מי שהלך למדינת הים ואבדה הדרך לשדהו, לאדמון ילך בקצרה ולחכמים יקנה לו דרך בק' מנה או יפרח באויר. **גמרא** לכאורה מה יענו חכמים נגד סברת אדמון שהרי ודאי היתה לו דרך, רב יהודה אומר בשם רב שמדובר שהשדה מוקפת ד' בני אדם מד' רוחותיה, אך לפ"ז מה סברת אדמון, ומבאר רבא שאם ארבעה מגיעים מכח אחד או מכח ד' אחרים לכו"ע כל אחד יכול לדחותו, ונחלקו באחד שמגיע מכח ארבעה שלאדמון ממה נפשך יש לו דרך אצלו ורבנן סוברים שהוא אומר לו שתוק או שאחזיר השטרות למוכרים ולא תוכל לדון עמם.

אדם אחד אמר בצוואתו דקל לבתי וכשחלקו לא נתנו לה היתומים דקל, וסבר רב יוסף שזה דומה למשנתנו ודחה אביי שבכל שדה

שמכרך לעיר לא יוציא שבכרך מצויים יותר דברים ובעיר לא, ויש להוכיח ממה שכתוב שלא יוציא מעיר לכרך כדברי ר' יוסי בר חנינא ששיבת כרכים קשה, שכתוב ויברכו העם לכל האנשים המתנדבים לשבת בירושלים.

רשב"ג אומר שנוה יפה בודק וכדברי שמואל ששינוי וסת זה תחילה לחולי מעיים, וכן מה שכתוב בספר בן סירא כל ימי עני רעים ולכאורה יש שבתות ויו"ט, אלא כדברי שמואל ששינוי וסת הוא תחילה לחולי מעיים, בן סירא אומר שגם הלילות רעים לעני שאם בשפל גגים גגו וכרמו במרום הרים ממטר הגגים לגגו ומעפר כרמו הולך לכרמים.

משנה הכל מעלים לא"י אך לא מוציאים, וכן הכל מעלים לירושלים אך לא מוציאים בין אנשים ובין נשים, אם נשא אשה בא"י וגרשה בא"י יתן לה ממעות א"י ואם נשא בא"י וגרשה בקפוטקיא יתן לה ממעות א"י, ואם נשא בקפוטקיא וגרשה בא"י נותן לה ממעות א"י ולרשב"ג יתן לה ממעות קפוטקיא ולכו"ע אם נשא וגרש בקפוטקיא נותן ממעות קפוטקיא **גמרא** הכל מעלים בא לרבות עבדים, ומי ששונה להדיא עבדים זה בא לרבות שמעלים לא"י גם מנוה יפה לרעה, ואין הכל מוציאים בא לרבות עבד שברח מחו"ל לארץ שלא מחזירו ואומרים לאדון שימכרנו בא"י בגלל ישיבת א"י, הכל מעלים לירושלים לרבות מנוה יפה לרעה, ולא מוציאים מירושלים אפילו מרעה ליפה ואגב שכתוב ברישא אין מוציאים מא"י כתוב גם שלא מוציאים מירושלים אפילו שזה פשוט.

אם האיש אומר לעלות והאשה אומרת שלא לעלות כופים אותה לעלות ואם לא תצא בלי כתובה, ואם היא אומרת לעלות והוא אומר שלא, יוציא ויתן כתובה, היא אומרת לצאת מא"י או מירושלים והוא אומר שלא, כופים אותה שלא לצאת ואם לא, תצא בלי כתובה, ואם הוא אומר לצאת והיא אומרת שלא, כופים אותו שלא לצאת ואם לא, יוציא ויתן כתובה.

יש לדייק כדברי המשנה, שבתחילה כתוב שאם נשא אשה בא"י וגירשה בקפוטקיא נותן לה ממעות א"י א"כ הולכין אחר המקום שהשתעבד בו, ובסיפא כתוב שאם נשא בקפוטקיא וגירש בא"י נותן ממעות א"י שהולכים אחר מקום הגביה, ורבה אמר שלמדנו כאן דין שמקילים בכתובה שכתובה מדרבנן, ורשב"ג סובר בסיפא שנותן ממעות קפוטקיא שהוא סובר שכתובה דאורייתא.

שנו בברייתא שאדם שהוציא שטר חוב על חבירו וכתוב בו בכל יגבה ממעות בכל ואם כתוב בו א"י יגבה ממעות א"י ואם כתוב בו סתם אם מוציאו בכל יגבה ממעות בכל ואם מוציאו בא"י מגבהו ממעות א"י, ואם כתוב בו כסף סתם מגבהו הלווה מה שירצה, מה שאין כן בכתובה, ואמר רב משרשיא שזה בא להוציא מדברי רשב"ג שכתובה מדאורייתא, אך קשה מה שכתוב סתם מגבהו מה שירצה, שאולי הכוונה לנסא של כסף, אמר ר"א שכתוב בו מטבע, אך קשה שנאמר שהכוונה לפרוטה, אמר רב פפא שלא עושים פרוטה מכסף.

שנו בברייתא שעדיף לגור בא"י אף בעיר שרובה עכו"ם ולא בחו"ל אפילו בעיר שרובה ישראל, כשהדר בא"י הוא כמי שיש לו אלוך והדר בחו"ל כאילו אין לו אלוך, שכתוב לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלוקים וכי בחו"ל אין לו אלוך אלא הוא כעובד ע"ז, וכן אמר דוד כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבד אלוהים אחרים, וכי אמרו לו לעבוד ע"ז אלא שהדר בחו"ל כאילו עובד ע"ז.

ר' זירא רצה לעלות לא"י אך התחמק מרב יהודה שסובר שהעולה מבבל לא"י עובר בעשה

דף קיא שכתוב בבליה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאום ה', ור' זירא אחז שפסוק זה נאמר רק על כלי שרת, ורב יהודה למד מפסוק אחר **השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה וגו'** ור' זירא למד משם שלא יעלו בחומה שלא יעלו בכח לא"י, ורב יהודה למד שכתוב עוד פעם השבעתי, ור' זירא למד מזה כדברי ר' יוסי בר' חנינא שכתוב בשיר השירים ג' פעמים שבועות, מאחת לומדים שלא יעלו ישראל בחומה, ועוד שלא ימרדו באומות העולם, ועוד שהשביע הקב"ה את האומות שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי, ורב יהודה למד מהיתור **אם תעירו ואם תעוררו**, ור' זירא למד כדברי ר' לוי שיש ו' שבועות, ג'

כדלעיל, ועוד שלא יגלו הקץ, ולא ירחקו את הקץ, ולא יגלו הסוד לעכו"ם,

ר"א לומד מהפסוק **בצבאות או באילות השדה** שהקב"ה אמר לישראל אם אתם מקיימים את השבועה מוטב ואם לא אתיר את בשרכם בצבאות או כאילות השדה.

ר' אלעזר אומר שהדר בא"י כאילו אין לו עוון שכתוב **ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עוון**, ורבא אמר לרב ענן שהוא למד פסוק זה על סובלי חולאים.

רב ענן אומר שהקבור בא"י הוא כקבור תחת המזבח שכתוב **מזבח אדמה תעשה לי וכתוב וכפר אדמתו עמו**, עולא היה רגיל לעלות לא"י אך הוא נפטר בחו"ל וסיפרו לר"א ואמר אתה עולא על אדמה טמאה תמות אמרו לו ארונו בא אמר להם שאינו דומה קולטתו מחיים לקולטתו לאחר מיתה.

אחיו של אדם אחד מא"י מת בחו"ל והניח יבמה ושאל היבם את ר' חנינא אם לרדת לחו"ל ליבמה, אמר ר' חנינא שאחיו נשא כותית ומת ברוך המקום שהרגו ואתה רוצה לרדת אחריו.

רב יהודה אומר בשם שמואל שכמו שאסור לצאת מא"י לבבל כך אסור לצאת מבבל לשאר ארצות, ורבה ורב יוסף אמרו שאסור לצאת מפומבדיתא אפילו לבי כובי ואדם אחד יצא מפומבדיתא לבי כובי ורב יוסף עשה עליו שמתא, ואדם אחד יצא מפומבדיתא לאסתוניה ומת אמר אביי אם היה רוצה היה חי, רבה ורב יוסף אומרים שכשרים שבבבל א"י קולטתם וכשרים שבשאר ארצות בבל קולטתן, ואין לומר שהכוונה ליוחסין שהרי שינוי שכל הארצות הן עיסה ספק ביחס לא"י, וא"י היא עיסה ביחס לבבל אלא הכוונה לענין קבורה.

רב יהודה אומר שהדר בבבל כאילו דר בא"י שכתוב **אוי ציון המלטי יושבת בת בבל**, ואמר אביי שמקובל שבבל לא תראה חבלי משיח ונקטו שהכוונה להוצל דבנימין וקראו לה קרן של הצלה.

ר' אלעזר אומר שמתים בחו"ל אינם חיים שכתוב **ונתתי צבי בארץ חיים** שבארץ שצביוני בה מתיה חיים ושאין צביוני בה לא יחיו, ור' אבא בר ממל מקשה מהפסוק **יחיו מתוך נבלתי יקומון**, ולכאורה יחיו מתוך הכוונה למתי א"י ונבלתי יקומון הכוונה למתי חו"ל, ונתתי צבי נאמר על נבוכדנצר שאמר הקב"ה שיבא עליהם מלך שהוא קל כצבי, אמר ר"א שהוא למד מפסוק אחר **נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה**, ומה שכתוב **נבלתי יקומון** נאמר על נפלים, ור' אבא לומד מהפסוק **נותן נשמה כדברי ר' אבהו** שדרש מפסוק זה שגם שפחה בא"י תזכה לעוה"ב שכתוב **כאן לעם עליה** וכתוב **שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור**, ומהפסוק **ורוח להולכים בה** למד ר' ירמיה בר אבא בשם ר' יוחנן שההולך ד"א בא"י מובטח לו שהוא בן העוה"ב, ור"א למד שהצדיקים שבחו"ל חיים ע"י גלגול, ור' אבא סלא מקשה שהגלגול הוא צער לצדיקים, תירץ אביי שנעשים להם מחילות בקרקע, אך לפ"ז מה שכתוב **ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם** ואמר קרנא שיש דברים בגו מדוע הטריח יעקב אבינו שהוא צדיק גמור להעלותו אם מתים שבחו"ל חיים, ויש לומר שהוא חשש שלא יזכה למחילות וכן הקשה ר' חנינא בפסוק **וישבע יוסף את בני ישראל** שאם מתי חו"ל חיים מדוע הוצרך להטריח את אחיו ד' מאות פרסה אלא שחשש שלא יזכה למחילות, ואת הקושיא על יעקב אבינו שלחו אחיו לרבה,

אילפא הוסיף דברים בענין זה שאדם אחד הצטער על אשה אחת וביקש לרדת לחו"ל לשאתה, ואחר ששמע ענין זה גלגל בעצמו עד מותו, אף שחכם אתה אין דומה הלומד לבדו ללומד מרבו, ואם תאמר אין לך כאן רב, יש רב בא"י שהרי ר' יוחנן קיים, ואם אינך עולה ללמוד הוזהר בג' דברים: שלא להרבות בישיבה שזה מביא לידי תחתוניות, ולא להרבות בעמידה שזה קשה ללב, וגם לא בהליכה שזה קשה לעיניים, אלא שלישי בישיבה ושלישי בעמידה ושלישי בהליכה, ישיבה ללא סמיכה עמידה טובה ממנה, ולכאורה אמרנו שעמידה ממש קשה ללב, אלא ישיבה **עמוד ב** ללא סמיכה עמידה עם סמיכה עדיפה ממנה, ואמרו שיצחק ושמעון ואושעיא אמרו דבר אחד שהלכה כר' יהודה שאומר שפרדה שתבעה לא מרביעים עליה חמור או סוס אלא רק מינה, ור"נ בר יצחק אומר שיצחק זה ר' יצחק נפחא שמעון הוא ר"ש בן פזי או ר"ל, ואושעיא הוא ר' אושעיא ברבי.

ר' אלעזר אומר שעמי הארצות לא חיים שכתוב מתים כל יחיו, וכן שנו בברייתא שכתוב מתים כל יחיו ואין הכוונה לכולם כי כתוב רפאים כל יקומו שרק מי שמרפה עצמו על דברי תורה לא יקום ואמר לו ר' יוחנן שלא נח לאדונך לומר כך אלא הכוונה שמי שמרפה עצמו לע"ז לא יקום, אמר ר"א שהוא דורש פסוק אחר שכתוב כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל, שמי שמשתמש באור תורה הוא מחייהו, ומי שלא, אין מחייהו, וראה ר"א שהוא מצטער ואמר לו שיש להם תקנה מהתורה, שכתוב ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום וכי אפשר להדבק בשכינה הרי כתוב כי ה' אלוקיך אש אוכלה הוא, אלא שהמשיא בתו לת"ח והעושה פרקמטיא עם ת"ח והמהנה ת"ח מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו הוא מדבק בשכינה, וכן מה שכתוב לאהבה את ה' אלוקיך ולרביקה בו הרי אי אפשר להדבק בשכינה אלא זה נאמר על המשיא בתו לת"ח והעושה עמו פרקמטיא והמהנהו מנכסיו.

ר' חייא בר יוסף אומר שהצדיקים יבצבצו בירושלים שכתוב ויצוצו מעיר כעשב הארץ ועל ירושלים נאמר עיר, שכתוב וגנותי אל העיר הזאת להושיעה, ועוד הוא אמר שעתידים הצדיקים לעמוד בלבושיהם ק"ו מחטה שנקברת ערומה ויוצאת בכמה לבושים, צדיקים שנקברים בלבוש ק"ו שיקומו בלבוש, ועוד הוא אמר שעתידה א"י להוציא גלוסקאות וכלי משי, שכתוב יהי פסת בר בארץ בראש הרים, ובברייתא דרשו מפסוק זה שהחיטה תתמר כדקל ותעלה בראש ההרים ובכ"ז אין צער לקוצרה שכתוב ירעש כלבנון פרו, שהקב"ה מביא רוח מבית גניזו והיא מנשבת בו והיא מסירה את סלתה ואדם יוצא לשדה ומביא מלא פסת ידו ומתפרנס ממנה הוא ואנשי ביתו.

דרשו בפסוק עם חלב כליות חטה שעתידה חטה להיות כב' כליות של שור הגדול ואין בזה תימה שגם בזמן היה שועל שקינן בלפת ושקלו אותה ומצאו בה ס' ליטרים כלטרא של ציפורי, ורב יוסף הביא מעשה בשיחין שאדם אחד הניח לו אביו בדי חרדל ואחד מהם נפשח ומצאו בו ט' קבים של חרדל ובעצו סככו סוכת יוצרים.

ר"ש בן תחליפא אמר שאביו הניח להם קלח כרוב שעלו וירדו בו בסולם.

דרשו בפסוק ודם עינב תשתה חמר שבעולם הזה יש צער לבצור ולדרוך ואינו כעוה"ב שאדם מביא ענבה אחת בקרון או בספינה ומניחה בזוית ביתו ומסתפק ממנה כמו פטוס גדול ובעצו מסיקים תחת התבשיל, ובכל ענבה אין פחות מל' גרבי יין שכתוב תשתה חמר והיינו במדת חומר, ורב דימי דרש בפסוק אוסרי לגפן עירו שכל גפן אין בה פחות ממשא עייר, ולשורקה בני אתונו שאין אילן סרק שאין בו פירות פחות ממשא ב' אתונות, ואין לומר שאין בו יין שכתוב כבס ביין לבושו, ואין לומר שאינו אדום שכתוב ודם ענב, ואין לומר שאינו מרוה שכתוב סותה, ואין לומר שאין בו טעם שכתוב חכלילי עיניים שכל חיך שטועמו אומר לי לי, ואין לומר שזה טוב רק לצעירים ולא לזקנים, שכתוב ולבן שיניים מחלב ויש לקרוא לבן שנים בקמץ, ובפשט הפסוק דרש רב דימי שכנסת ישראל אמרה לפני הקב"ה רבש"ע רמוז לי בעיניך שזה טוב מייך ותראה שיניך שזה טוב מחלב, וכדברי ר' יוחנן שטוב המלבין שיניים לחבירו יותר ממשקהו חלב, שכתוב ולבן שיניים ויש לקרוא ולבון שיניים.

ר' חייא בר אבא לימד את ילדיו של ר"ל ולא בא ג' ימים, שאל אותו ר"ל מדוע נמנעת מלבא אמר לו שאביו הניח לו דלית של גפן וביום א' בצר ממנה ג' מאות אשכולות ומכל אשכול הוציא גרב יין, וביום השני ג' מאות אשכולות ומכל ב' אשכולות גרב אחד, וביום הג' בצר ג' מאות אשכולות ומכל ג' אשכולות גרב אחד, והפקיר יותר מחציה, ואמר לו ר"ל אם לא היית מבטל את הילדים היא היתה עושה יותר.

רמי בר יחזקאל הגיע לבני ברק וראה עיזים שאוכלות תחת התאנה ונוטף דבש מהתאנה ומתערב בחלב שלהן ואמר שע"ז נאמר זבת חלב ודבש, ר' יעקב בן דרסתאי אמר שמלוד לאונו יש ג' מיל ופעם אחת הקדמתי בלילה והלכתי עד קרסולי בדבש תאנים, ור"ל אמר שהוא ראה את זבת חלב ודבש של ציפורי שהוא ט"ז מיל על ט"ז מיל, ורבה בר בר חנה אמר שראה את זבת חלב ודבש של כל א"י

דף קיב והוא כמו המקום בי מכסי עד אקרא של תולבקני שאורכו כ"ב פרסה ורחבו ששה פרסאות.

ר' חלבו ור' עזירא ור' יוסי בר חנינא הגיעו למקום אחד והגישו לפנייהם אפרסק שגדול כאלפס של כפר הינו ששיעורו ה' סאין, ואכלו שליש והפקירו שליש והביאו לבהמתם שליש, וכשר' אלעזר הגיע לשם בפעם אחרת הביאו לפניו ואחזו בידו והוא אמר ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה, ריב"ל הגיע לגבלא וראה אשכולות כעגלים ואמר שיש עגלים בכרמים, אמרו לו שהם אשכולות ואמר ארץ ארץ הכניסי פירותיך למי את מוציאה אותם האם לערביים שבאו עלינו בחטאינו, וכשר' חייא הגיע לשם פעם אחרת הוא ראה שהם כעזים ואמר עיזים בין הגפנים, אמרו לו לך שלא תעשה לנו כמו חברך.

שנו חכמים שבזמן ברכתה של א"י בית סאה עשתה ה' ריבוא כורים ובזמן ישיבתה של צוען בית סאה שם עשתה ע' כורים, ור"מ אמר שבבית שאן בית סאה עשתה ע' כורים ואין ארץ מעולה יותר בארצות כמצרים שכתוב כגן ה' כארץ מצרים ואין מעולה במצרים יותר מצוען שגדלו שם המלכים שכתוב כי היו בצוען שריו, ואין טרשים בא"י יותר מחברון שהיו קוברים בה והיא חשובה פי שבע מצוען, שכתוב וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים, ואין לומר שהכוונה שנבנתה ממש כי לא מסתבר שאדם בנה עיר לבנו קטן קודם בנו הגדול שבני חם היו כוש ומצרים ופוט וכנען אלא שהיא מבורכת פי שבע מצוען וזה בטרשים כחברון ושלא בטרשים ניתן להוסיף עד חמש מאות, וזה שלא בכרכותיה, ובכרכותיה זה פי מאה שכתוב ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים.

ר' יוסי אומר שסאה ביהודה עשתה ה' סאים, סאה קמח סאה סולת סאה סובין וסאה מורסן וסאה קיבוריא, וצדוקי אחד אמר לר' חנינא יפה אתם משבחים את ארצכם, שאבי הניח לי בית סאה ויש לי ממנה שמן ויין ותבואה וקטנית וגם רועים שם המקנה שלי.

אמורי אחד אמר לבן א"י כמה אתם גודרים מדקל אחד שעל שפת הירדן אמר לו שישים כור אמר לו האמורי עד שלא נכנסתם החרבתם שאנו הוצאנו ממנה ק"כ כור אמר לו בן א"י אכן התכוונתי מצד אחד שלה.

רב חסדא אומר שמה שכתוב ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי, שא"י נמשלה לצבי שאין עורו מחזיק את בשרו כך אין א"י מחזיקה פירותיה, ועוד שכמו שצבי קל מכל החיות כך א"י ממחרת לבשל פירותיה מכל הארצות, ואין לומר שכמו שהצבי קל אין בשרו שמן כך א"י אין פירותיה שמנים, כי כתוב זבת חלב ודבש, שמנים מחלב ומתוקים מדבש.

כשר' אלעזר עלה לא"י אמר נצלתי מאחד וכשנסמך אמר נצלתי מב' וכשנכנס לסוד העיבור אמר שניצל מג' דברים שכתוב והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא, בסוד עמי לא יהיו זה סוד העיבור, ובכתב בית ישראל לא יכתבו, זו סמיכה, ואל אדמת ישראל לא יבואו זה כפשוטו.

כשר' זירא עלה לא"י לא מצא גשר לעבור ומצא עץ שעוברים עליו עם חבל ועבר וראה אותו צדוקי ואמר לו עם פזיז שהקדמתם פה לאוזן נעשה לנשמע ועדיין עומדים אתם בפזיזותכם, אמר לו במקום שמשה ואהרן לא זכו מי אמר שאזכה.

ר' אבא נישק את האלמוגים בעכו, ור' חנינא היה מתקן מכשולות בא"י, ר' אמי ור' אסי עמדו מהשמש לצל ומהצל לשמש שלא להתרעם על ישיבת א"י, ור' חייא בר גמדה היה מתגלגל בעפרה שכתוב כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו.

אמר ר' זירא בשם ר' ירמיה בר אבא שבדור שבא בן דוד יש קטגוריא על ת"ח וכשהוא אמר את זה לפני שמואל אמר לו שיהיה צירוף אחר צירוף שכתוב ועוד בה עשיריה ושבה והיתה לבער, ורב יוסף שנה שיהיה בוזזים ובוזזי בוזזים, ואמר ר' חייא בר אשי בשם רב שכל אילני סרק בא"י יטענו פירות, שכתוב כי עץ נשא פרוי תאנה וגפן נתנו חילם.

ת.ו.ש.ל.ב.ע

מסכת נדרים
פרק כל כינויי

דף ב

משנה כל כינויי הנדרים הם כנדרים, וכן של חרמים כחרמים, ושל שבועות כשבועות, ושל נזירות כנזירות, מי שאומר לחבירו מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך שאני אוכל לך ושאני טועם לך אסור, ואם אמר מנודה אני לך ר"ע היה חוכך לאסור. **עמוד ב** **גמרא** משנתינו מנתה כמה הדברים שחלים בפה, ובנזיר כתוב רק נזיר, ויש לומר שנדר ושבועה כתובים יחד בתורה לכן כתבו שניהם וממילא כתבו את השאר ומה שלא כתוב שבועות אחר נדרים שהמשנה כתבה נדר שזה איסור חפצא ומיד כתבה חרם שזה גם איסור חפצא אך בשבועה הוא אסר עצמו מהחפץ.

יש להקשות שהמשנה פותחת כנויי נדרים ומפרטת ידות, מודרני ממך, ועוד קשה שהמשנה לא פתחה גם שידות נדרים כנדרים, ויש לומר שאכן המשנה דברה עליהם ויש להוסיף שכינויי נדרים כנדרים וידות נדרים כנדרים, ומה שלא פירשו מיד את הכינויים יש לומר שמתחיל לפרש ממה שגמר קודם, כמו במה מדליקין ובמה אין מדליקין ומפרש אין מדליקין, וכן במה טומנים ובמה אין טומנים, ומפרש אין טומנים, במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה, ומפרש לא תצא אשה, אך לכאורה יש מקומות שמפרש ממה שפתח כגון יש נוחלין ומנחילין נוחלים ולא מנחילים, ומפרש אלו נוחלין ומנחילין, וכן יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ויש מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, ואלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, וכן יש טעונות שמן ולבונה שמן ולא לבונה ואלו טעונות שמן ולבונה, יש טעונות הגשה ותנופה ולא הגשה ואלו טעונות הגשה, וכן יש בכור לנחלה ולא לכהן ויש בכור לכהן ולא לנחלה ואיזהו בכור לנחלה ולא לכהן, יש לומר שבמה שדינו מרובים מפרש במה שפתח ובמה שאין דינו מרובים פתח במה שגמר, אך קשה שכתוב במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה ואין דינים מרובים ובכ"ז פתחו יוצא גמל וכו' **דף ג** אלא יש לומר שהכל לאו דוקא ולפעמים מפרש במה שפתח ולפעמים במה שגמר, וללישנא בתרא במשנתנו פירשו ידות תחילה שלומדים אותם מדרשא ומה שלא פתחו ידות במשנה יש לומר שתחילה פתחו בכינויים שהם מדאורייתא ואח"כ פירשו ידות שנלמדו מדרשא, אך זה מובן למ"ד שכינויים הם לשונות נכרים וזה חל מדאורייתא, אך למ"ד שזה לשונות שבדו להם חכמים א"כ מדוע עדיף כינויים על ידות, אלא יש לומר שידות הרי לא נכתב במשנה אלא שהוספנו אותם א"כ יש לומר שנוסיף תחילה ידות נדרים כנדרים וכינויי נדרים כנדרים ואלו הם ידות מי שאומר לחבירו וכו' וכינויים הם קונם קונח קונס.

ידות לומדים מהפסוק **איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'**, ומנזיר להזיר לומדים שכינויי וידות נזירות כנזירות, ובנדרים לומדים ממה שכתוב **לנדור נדר נזיר להזיר** ומקישים נזירות לנדרים ונדרים לנזירות שכמו שידות נזירות כנזירות כך ידות נדרים כנדרים, וכמו שבנדרים עובר על **בל יחל ובל תאחר** כך בנזירות עובר על **בל יחל ובל תאחר**, וכמו שבנדרים האב מיפר נדרי בתו והבעל נדרי אשתו כך בנזירות האב מפר נזירות בתו והבעל נזירות אשתו, אך יש להקשות שבנזירות למדו ידות מהמילים נזיר להזיר א"כ בנדרים נלמד מהמילים לנדור נדר, ואין צורך ללמוד בהיקש, יש לומר שאם היה כתוב נדר לנדור כמו שכתוב נזיר להזיר היינו לומדים ידות בנדרים, אך כיון שכתוב לנדור נדר אין ללמוד מזה ידות כי התורה דברה כלשון בני אדם, אך זה מובן למ"ד שהתורה דברה כלשון בני אדם אך למ"ד שהתורה לא דברה כלשון בני אדם יש לומר שאכן לומדים מלנדור נדר לידות נדרים, ולומדים נזירות מהיקש מנדר, ומנזיר להזיר לומדים **עמוד ב** שנזירות חלה על נזירות, ומי שסובר שלומדים נדר מנזירות ולא לומדים מלנדור נדר א"כ יהיה מובן רק אם הוא יסבור שנזירות לא חלה על נזירות שמנזיר להזיר לומדים ידות נזירות א"כ אין מקור שנזירות חלה על נזירות אם הוא סובר כמ"ד שנזירות חלה על נזירות, יש לומר שהוא ילמד את זה ממה שלא כתוב ליזור אלא להזיר ולומדים ב' דברים, ובא"י תירצו שתנא אחד לומד ידות מלנדור נדר, ואחר לומד מהפסוק כל היוצא מפיו יעשה.

בנזירות לומדים בל תאחר ובל יחל מנדרים, וקשה שאמנם בנדרים שייך בל יחל במקרה שהוא אמר אוכל ככר זו ולא אכלה, אך מה שייך בנזירות בל יחל הרי מיד כשאמר הריני נזיר הוא נעשה נזיר

ומיד כשאוכל ענבים או כששותה יין הוא עובר על נזירותו, ורבא מפרש שהוא עובר בב' לאויזן, אך קשה איך שייך בל תאחר בנזירות הרי חלה נזירותו מיד כשאומר הריני נזיר וכשאוכל ענבים עובר על בל יאכל, יש לומר שהוא אמר לכשארצה הריני נזיר, אך לכאורה אין בל תאחר כל עוד אינו רוצה בנזירות, ורבא מפרש שהוא אמר לא אמות עד שאהא נזיר שנזירותו חלה מיד כמו באומר לאשתו הרי זה גיטך שעה אחת קודם מותי אסורה לאכול בתרומה מיד, שאומרים כל שעה ושעה שימות ולכן גם כאן הוא נזיר מיד שמא ימות עכשיו,

דף ד רב אחא בר יעקב מפרש שמדובר שנדר נזירות בבית הקברות, אך זה מובן רק למ"ד שלא חלה נזירות מיד אך למ"ד שחלה הנזירות מיד א"כ אין בל תאחר, ועוד קשה שמר בר רב אשי אמר שלכו"ע חלה הנזירות מיד ונחלקו רק אם לוקה, ויש לומר שיש בל תאחר בגלל שהוא מעכב את הנזירות טהרה, ואמר רב אשי שלפ"ז נזיר שטימא עצמו במזיד הוא יעבור גם על בל תאחר נזירות טהרה, רב אחא בר רב איקא אומר שעובר על בל תאחר תגלחתו ולא רק למ"ד שתגלחת מעכבת אלא אף למ"ד שהתגלחת אינה מעכבת הוא מעכב את מצות הגילוח, ומר זוטרא בר רב מרי אומר שהוא עובר על בל תאחר קרבנותי, ולכאורה זה נלמד מהפסוק **כי דרוש ידרשנו ה' אלוקיך מעמך** לרבות חטאות ואשמות, ואין לומר שהתורה באה לחדש גם בחטאת נזיר שלא מתפיסים בנדר כי גם חטאת חלב לא מתפיסים בנדר ועובר על בל תאחר, אלא החידוש הוא במקרה שאמר הריני נזיר מחרצן שהוא נזיר לכל א"כ לא יעבור ע"ז בבל תאחר קמ"ל שעובר, אך זה מובן למ"ד שהאומר נזיר מחרצן הוא נזיר לכל אך לר"ש שסובר שחל נזירות רק כשנודר מהכל זה לא מובן, ועוד שזה חידוש לחומרא, אלא יש לומר שהחידוש הוא **עמוד ב** שכיון שאם גילח על אחד משלשת קרבנותיו יצא א"כ לא יעבור בבל תאחר קמ"ל שעובר, וללישנא בתרא החידוש הוא שהוא לא מתפיס בנדר ואין להקשות מחטאת חלב כי היא באה לכפרה ואילו חטאת נזיר לא באה לכפרה, אך קשה מחטאת יולדת שלא באה לכפר ועוברים עליה בבל תאחר, ויש לומר שהיא מתירה לאכול בקדשים.

בברייתא למדו שהאב והבעל מפירים נזירות בהיקש לנדרים, אך קשה שניתן ללמוד נזירות במה מצינו מנדרים, ויש לומר שיתכן שרק בנדרים שאין קצבה יש הפרה אך לנזירות שיש קצבה שסתם נזירות לל' יום וא"כ לא יפר, קמ"ל שלומדים בהיקש שמיפר **במשנה** מובא שבאמר מודר אני ממך חל הנדר ואמר שמואל שרק אם אמר שאני אוכל לך שאני טועם לך, אך קשה שבברייתא מובא מודר אני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך אסור שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור, ויש לומר שהברייתא מפרשת שמודר אני ממך מופרשני ממך אסור כשאומר שאני אוכל ושאני טועם לך, אך ישנה ברייתא שכתבה להיפך שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור מודרני ממך מרוחקני ממך מופרשני ממך אסור ויש לפרש שאני טועם ושאני אוכל אסור שכבר אמר מודרני ממך, אך לפ"ז ברייתא זו אינה מוסיפה על הברייתא הראשונה, ועוד מדוע כתוב פעמיים אסור, אלא שמואל אומר שבאמר שאני אוכל לך ושאני טועם לך אסור רק לו ומותר לחבירו, וכשאומר מודרני ממך שניהם אסורים.